

Arheološko izkopavanje srednjeveškega grobišča s stečki v Milavičih, Hercegovina

Kaja Pavletič, Alessandra Cianciosi, Krish Seetah, Saša Čaval

V sklopu projekta *Social Landscapes as Multicultural Spaces (SOLMUS)* je bilo lani izvedeno arheološko izkopavanje na Dabarskem polju v Hercegovini, ki je vključevalo dve zelo različni najdišči, Hatelji in Milaviči, ki sta zato predstavljeni vsako posebej (Grahek et al., glej tu).

V vasi Milaviči, občina Bileća, je obsežno pokopališče, katerega začetki verjetno segajo že v bronasto dobo. V srednjem veku se je gomila razvila v nekropolo večje

skupnosti, od katere se je ohranilo 352 stečkov. Kontinuirana uporaba pokopališča od srednjega veka do modernih časov ni dokazana; novejši pokopi so se začeli šele v 90ih letih 20. stoletja.

Pokopališče je bilo pred lanskimi nedestruktivnimi raziskavami ena izmed dvanajstih možnih lokacij za študijo stečkov v tej dolini, ki je v srednjem veku

Milaviči: zgoraj - nekropola oz. pokopališče z območji raziskav; območje 1000 s stečki po odkritju ruše. Spodaj - grob 4, pokrov grobnice kamre z apnenčevimi naravno-lomljenimi ploščami; grob 5, grobnica kamra z apnenčevo ploščo, položeno na prsa pokojnika; grob 6, grobnica kamra iz apnenčevih plošč in skeletom; grob 7, izpraznjena grobnica kamra iz apnenčevih blokov (foto: arhiv SOLMUS).

predstavljala glavnino župe Dabar. Arheološki pregledi Milavičev so pokazali na možnost pomembnega doprinosa najdišča k poznavanju fenomena stečkov v BiH in tudi sicer srednjega veka na zahodnem Balkanu.

Na sami nekropoli smo se osredotočili na dve mikrolokaciji: na pokope pod stečki ob zahodnem robu (obm. 1000) in na prazno območje na centralnem, vzvišenem delu najdišča, na domnevni prazgodovinski gomili, kjer je geofizikalni pregled pokazal sledove pravokotnega objekta (obm. 2000). Glede na ledinsko ime najdišča – Crkvina, smo pričakovali srednjeveško pravoslavno cerkev.

Območje 1000: Zaradi teže stečkov in pomanjkanja časa smo uspeli raziskati le štiri grobove (gr. 4–7). Vsi nagrobniki so ležali v smeri Z–V in so bili okrašeni. Grobovi so vsebovali iztegnjene skeletne pokope odraslih, brez krste, a v kamnitih kamrah, z glavo proti Z. Grobne kamre so bile izdelane iz naravno lomljenih plošč in iz blokov apnenca, in bile pokrite s ploščami, medtem ko na dnu ni bilo ničesar. Razen novca v desni dlani pokojnika iz groba 4, so bili ostali pokopi brez pridakov.

Območje 2000: Sonda je bila postavljena na vzvišenem položnem prostoru, ki je sovpadal z geofizikalnim odkritjem pravokotne stavbe. Na globini 0,7 m smo naleteli na večje kamnite obdelane bloke v liniji, z vratno odprtino. Severno od tu so ležali kamniti bloki, ki so predstavljali pokrov kamnite grobnice. Grob je bil zgrajen v smeri Z–V; pokojnik je ležal v iztegnjenem položaju, z glavo proti Z. Ob levem kolenu je bila fragmentirana majolika. Severno od te je ležala še ena grobnica, z enakimi arhitektonskimi elementi: pet velikih kamitih plošč je pokrivalo grobnico, katere vzdolžne stene so bile izdelane iz delno obdelanih kamnitih blokov, medsebojno vezanih z maltnim vezivom. V grobu 2 je ležala starejša ženska, s pazljivo zloženimi dolgimi kostmi neke druge osebe levo ob nogah. V severnem profilu območja in hkrati severnega zidu gr. 2, je bil opazen še en grob, katerega pa zaradi zaključka izkopavanja nismo raziskali.

Geomorfološke, arheobotanične in antropološke analize so v teku, zato nadaljnjih interpretacij o povezavah stečkov s spodaj pokopanimi osebami še ne moremo podati.

The project received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation Programme under the Marie Skłodowska-Curie grant agreement No. 797881.

Milavići: zgoraj - vizualizacija geofizikalnih rezultatov z vrisano pravkotno strukturo; območje 2000 ob zaključku raziskave v juliju 2019; Spodaj: grob 1, pokrov grobnice, pogled z vzhoda; grob 2, skeletni ostanki v grobu 2, z izpraznjenim gr. 1 na levi strani (foto: arhiv SOLMUS).